

[K] **CANVAS ZONDER GRENZEN. DE FILMS VAN JAN-WILLEM VAN EWIJK**

Nu., de existentialistische roadmovie waarmee de Nederlander Jan-Willem van Ewijk (Delft, 1970) in 2006 debuteerde, opent met een vliegtuig dat tegen de achtergrond van een felblauwe hemel door het beeld glijdt, waarna een zoetgevooisde Franse voice-over begint te vertellen. Het is een knipoog naar het verleden van de filmmaker als vliegtuigbouwkundige. Van Ewijks opvolger *Atlantic.* (de punt hoort beide keren bij de titel), die in 2014 op het prestigieuze filmfestival van Toronto in première ging, begint op een gelijkaardige manier. Met als enig verschil dat de lucht vervangen is door de Atlantische Oceaan, en het vliegtuig door een windsurfer. Het zijn spiegelbeelden die een gevoel van vrijheid oproepen, en tegelijkertijd symbool staan voor de grenzeloze ambitie van de maker. Want dat autodidact Van Ewijk op het allerhoogste mikt, is na twee films al wel duidelijk.

Vreemd is dat ook niet: in 2003 gaf de toen 32-jarige Van Ewijk – na een toevallige ontmoeting met een Duitse regisseur in Spanje – zijn goedbetaalde baan bij een Londense investeringsbank op voor het onzekere bestaan van filmmaker. Het was een stap die van moed getuigde, maar die ook de nodige verwachtingen met zich zal hebben meegebracht. Die heeft hij inmiddels ruimschoots ingelost. Want met *Atlantic.*, een wonderschone film over een Marokkaanse jongeman die het krankzinnige plan opvat om al windsurfend de overtocht naar Fort Europa te maken, hoort Van Ewijk – zelf fanatiek windsurfer – plots bij de top van de Nederlandse cinema.

In Toronto werd *Atlantic.* onder meer genomineerd voor de Discovery Prize. En ook de kritieken, zowel in binnen- als buitenland, mochten er wezen. Het Duitse *Der Tagesspiegel* omschreef *Atlantic.* onder meer als een prachtige “*Sehnsuchtfilm*” waarin het zout van de zee in elke scène valt te proeven. En het vooraanstaande Amerikaanse vakblad *Variety* kopte: “een sensitieve en lyrische kijk op het leven van een Marokkaanse windsurfer”. Door het Toronto International Film Festival werd Van Ewijk zelfs vergeleken met Terrence Malick, de grote cineast achter meesterwerken als *Days of Heaven* (1978) en *The Tree of Life* (2011).

Een still uit *Nu.* (2006) van Jan-Willem van Ewijk.

Het waren reacties waar Van Ewijk alleen maar van kon dromen toen hij in 2003 aan de vooravond van zijn eigen krankzinnige overtocht stond. Ook in de jaren nadien leek het grote succes waar hij momenteel van geniet – *Atlantic.* werd tijdens het International Film Festival Rotterdam gelijktijdig in bioscopen in heel Europa vertoond, en de film heeft regulier in de Duitse filmhuizen gedraaid – nog heel ver weg.

Zo duurde het maar liefst drie jaar voordat Van Ewijk zijn eerste film, *Nu.*, wist te voltooien. Veel gezwoeg en gesleur waren ervoor nodig, net als de belangeloze bijdragen van vrienden en familie. Het schamele budget bedroeg slechts twintigduizend euro, en een echt goede film werd het dan ook niet: technisch gezien is hij nogal amateuristisch, net als het acteerwerk.

Toch raakte de vertelling over een depressieve man die samen met zijn beste vriend (Van Ewijk zelf) zijn in een coma verkerende vriendin gaat opzoeken, een snaar bij publiek en pers – waarschijnlijk vooral vanwege de prachtige en poëtische sfeerbeelden en de dromerige voice-over. Het leverde Van Ewijk onder meer een eervolle vermelding van het Nederlands Film Festival op en een aantal vertoningen op festivals in Montréal en Seattle, maar een reguliere bioscooprelease in Nederland zat er niet in. En dus duurde het vervolgens nog eens zeven jaar voordat zijn volgende film in première zou gaan.

Doorzettingsvermogen kan Van Ewijk dan ook niet ontzegd worden. Net als de nodige dosis lef. Want het is één ding om zonder connecties en zonder een diploma van de nationale filmacademie

Een still uit *Atlantic.* (2014) van Jan-Willem van Ewijk.

te proberen door te dringen in de hermetische Nederlandse filmwereld met een zelf gefinancierd project. Maar om vervolgens voor je tweede film naar Marokko te trekken voor een internationale productie is weer een heel ander verhaal. Het tekent de filmmaker Van Ewijk. Waar veel van zijn landgenoten die wel aan de Filmacademie afstuderen, in hun eerste films voornamelijk met nogal navelstaarderige verhalen over Randstedelijke twintigers en dertigers op de proppen komen, richt Van Ewijk zijn blik vooral naar buiten. In *Atlantic.* spreekt dat voor zich, maar het gold ook al voor *Nu.*, dat zich gedeeltelijk in Londen, Frankrijk en België afspeelde en waarin maar liefst vier talen werden gesproken. Niet slecht voor een film van slechts twintigduizend euro.

In die zin kan Van Ewijk in eigen land vooral vergeleken worden met collega-filmmakers als Urszula Antoniak (*Nothing Personal*) en Nanouk Leopold (*Guernsey*), die zich eveneens geregeld buiten de landsgrenzen begeven en bij voorkeur existentiële verhalen vertellen waarin het innerlijke leven van de getroebleerde hoofdpersonages centraal staat.

Wat Van Ewijk uniek maakt, is zijn hunkering naar avontuur en rauwheid. Zo werd *Atlantic.* grotendeels opgenomen op open zee, met een continu zeezieke crew en een aantal moeizame opnameweken tot gevolg. En in *Nu.* zoekt hij zelf het gevaar op door als acteur naakt van een hoge rots in een ijskoud meertje te springen.

Ook fascinerend aan zijn werk is hoe persoonlijk zijn films zijn, terwijl ze tegelijkertijd een universeel verhaal vertellen. Zo is het geen toeval dat Fethah,

de Marokkaanse windsurfer in *Atlantic.*, net zo oud is als Van Ewijk was toen hij besloot zijn baan op te zeggen. In een interview met de *VPRO Gids* verklaarde hij daarover: “Heel veel mensen hebben me gevraagd waarom Fettah weggaat. Mensen die wat oppervlakkiger kijken, denken dat hij Alexandra (*de vriendin van een Nederlandse windsurfer, JS*) achterna gaat. Mensen die iets dieper kijken, zeggen dat hij naar Europa wil, op zoek naar een beter leven. Maar daaronder zit nog een laag. Waar het gaat over het doorbreken van een barrière. Over wat je doet met je leven.”

En dus gaat *Atlantic.* vooral over Van Ewijk zelf. Over zijn droom om filmmaker te worden, maar ook over zijn droom om ooit terug te keren naar Amerika, waar hij als kind opgroeide. En net als zijn eerste wens lijkt ook die tweede binnenkort in vervulling te gaan. Want als alles volgens plan verloopt, zal zijn volgende film – over iemand die door een heftige gebeurtenis in zijn leven niet meer kan slapen – in Amerika worden opgenomen. Het canvas van Van Ewijk lijkt geen grenzen te kennen.

JELLE SCHOT
